

Opinió

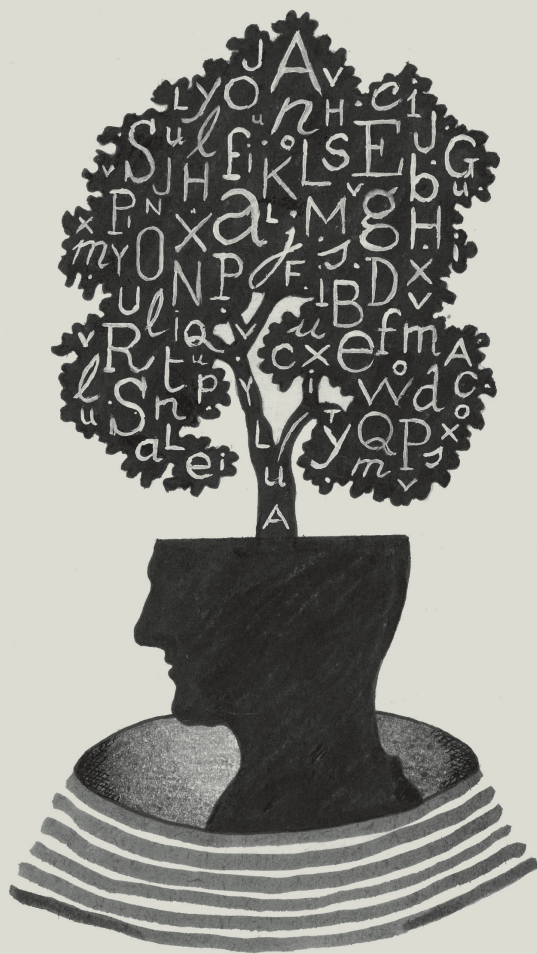
El Parc Natural i la col·laboració entre centres

La Garrotxa destaca pels seus valors naturals i culturals únics, i el Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa (PNZVG) treballa per preservar i divulgar aquest llegat, mitjançant l'equip tècnic, els diversos serveis associats i la col·laboració amb molts altres agents del territori. Aquesta col·laboració

En aquesta xarxa de col·laboració, destaca el vincle amb els museus i centres d'interpretació del territori, abans centrada en el Museu dels Volcans, i que ara es focalitza en dos centres clau: Can Trona (la Vall d'en Bas) i l'Espai Cràter (Olot).

El Centre de Natura i Cultura Can Trona, a la Vall d'en Bas, és un

amb la Generalitat per fomentar la recerca, la promoció i la conservació. Aquesta aliança va comportar la creació d'un altre Punt de Documentació del Parc (inaugurat el 2024), que ofereix més de 500 documents sobre patrimoni natural i medi ambient, dirigits a tots els públics. En l'àmbit científic, el Parc Natural col·labora estretament amb l'Espai Cràter en la convocatòria anual de la Beca Oriol de Bolòs per impulsar la recerca en ciències naturals: hi participa en el jurat, en la digitalització dels estudis obtinguts i n'ofereix la consulta pública de les versions en paper i digital. A més, el Parc Natural participa en la divulgació científica donant suport a esdeveniments importants com el cicle Els grans interrogants de la Ciència, el Curs Internacional de Vul

és possible gràcies a eines de gestió com la Carta Europea de Turisme Sostenible (CETS), que vetlla per compatibilitzar l'activitat turística amb la conservació dels espais naturals protegits, i serveis com el Centre de Documentació del Parc Natural, amb una activitat digital intensa, gran quantitat de descàrregues al web i la resolució de centenars de consultes personalitzades. A més, el Centre de Documentació manté una tasca de divulgació territorial amb l'ús de biblioteques mòbils, unes col·leccions circulants que s'han distribuït a moltes institucions i entitats locals, per assegurar que el coneixement del Parc Natural arriba a tota la comunitat.

soci clau des de la seva obertura el 2016. La col·laboració es va materialitzar amb la creació del Punt de Documentació del Parc Natural a Can Trona l'any 2022 (inaugurat amb uns 200 documents). L'objectiu és clar: descentralitzar i democratitzar l'accés al coneixement ambiental i territorial a la zona sud del Parc. Can Trona aprofita activament els recursos, sol·licitant mensualment les biblioteques mòbils del Parc per acompanyar exposicions i activitats. També és un centre de sensibilització actiu, que organitza actes conjunts i difon consells de respecte a la natura.

Des de l'obertura de l'Espai Cràter, el 2022, es va signar un conveni

“en aquesta xarxa de col·laboració, destaca el vincle amb els museus i centres d'interpretació del territori”

canologia o el Memorial Oriol de Bolòs –del qual fins i tot s'ha coeditat el recull de ponències i s'ofereix la publicació en digital o en paper.

Aquesta col·laboració amb els centres d'interpretació i museus és fonamental, ja que assegura que el coneixement i els recursos del Parc Natural estiguin cada vegada més a prop de tots els visitants i residents de la Garrotxa.

Arnau Dorca Tomàs

Responsable de la Carta Europea de Turisme Sostenible i Sistemes d'Informació Geogràfica del Parc Natural
arnaudorca@gencat.cat

Montserrat Grabolosa Sellabona
Responsable del Centre de Documentació del Parc Natural
wgrabolo@gencat.cat @montsevolcanica

Il·lustració: Quim Domene

MONOGRAFIES

BANAL, Isabel i CASACUBERTA, Margarida,
Anar a marina, el Port de la Selva: Arbar, 2025, 80 p. (Llibres d'Artista; 5)

BARTOLOMÉ, José Luis,
Baldomero Salabert Ferrer, Mero Petit, Figueres: Callígraf, 2025, 145 p. (Perfils Empordanesos; 4)

COSTA, Ernest,
Roques i baumes viscudes, Cassà de la Selva: Gavarres, 2025, 328 p.

El llegat d'Oriol de Bolòs. Ponències del Memorial celebrat a l'Espai Cràter d'Olot amb motiu del centenari del naixement (1924-2024), Olot: Espai Cràter. Ajuntament d'Olot-Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, 2025, 99 p.

PUIGVERT, Martina,
Natura viva. Les Cols restaurant, Barcelona: Ara Llibres, 2025, 368 p.

CONTES IL·LUSTRATS / NOVEL·LA GRÀFICA

MASÓ, Rosa i GLUSHKO, Dmytro,
En Parlanxi, Olot: l'autora, 2025, [12] p.

MASÓ, Rosa i VIDAL RUBIÓ, Tomàs,
La nit de les dones d'aigua, Olot: l'autora, 2025, [12] p.

ARTICLES

AYATS, Jaume i COSTA, Anna,
"Cantar i ballar a la tercera carlinada", *Plecs d'Història Local*, núm. 199, novembre 2025, p. 10-13.

BOSCH, Àngel et al.,
"Les estructures d'hàbitat del poblat neolític de Plansallosa (Tortellà, la Garrotxa)", dins A. BACH et al. (coord.), *Hàbitat a l'aire lliure al neolític antic i mitjà a Catalunya: nous elements per a una síntesi*, Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2025, p. 343-358.

BURGUÉS, Albert,
"Arxiu Comarcal de la Garrotxa", dins A. BURGUÉS, *Guía de los fondos históricos comerciales y de empresa de España*, Barcelona: Centre d'Estudis Històrics Internacionals-Universitat de Barcelona, 2025, p. 232-234.

ELIES, Ivo,
"Ancora sulle citazioni di Raimon Vidal de Besalú", dins F. CARAPEZZA et al. (cur.), *'Babariol babariol'*. Studi in ricordo di Costanzo Di Girolamo, Nàpols: FedOA Press, 2025, p. 141-158.

FEU, Jordi et al.,
"La renovación pedagógica en el contexto educativo actual", dins N. SIMÓ-GIL; L. DOMINGO-PENAFIEL i J. FEU (coord.), *Tras las huellas de la renovación pedagógica. Experiencias y retos en centros de educación infantil, primaria y secundaria*, Barcelona: Octaedro, 2025, p. 21-37.

FEU, Jordi et al.,
"El Rusc: una escuela libre y alternativa", dins N. SIMÓ-GIL; L. DOMINGO-PENAFIEL i J. FEU (coord.), *Tras las huellas de la renovación pedagógica. Experiencias y retos en centros de educación infantil, primaria y secundaria*, Barcelona: Octaedro, 2025, p. 69-84.

FEU, Jordi i GARANGOU, Eva,
"Rudolf Steiner, las escuelas Waldorf y el nacionalsocialismo", *Curriculum. Revista de Teoría, Investigación y Práctica Educativa*, núm. 38, juliol 2025, p. 33-65.

FRIGOLA, Joan; CASTANYER, Pere et al.,
"Un reloj de sol procedente de la villa romana de los 'Pompeu' o de Can Ring (Besalú, Girona)", *Salduie. Estudios de Prehistoria y Arqueología*, núm. 25/1, 2025, p. 131-140.

LEJARZA, Joan,
"La confraria del Roser d'Argelaguer", *L'Argelaga. La Revista d'Argelaguer*, núm. 55, 2025, p. 27-29.

MALLARACH, Josep M.,
"Per una economia ecològica integral", *Serra d'Or*, núm. 790, 2025, p. 32-33.

HÀBITAT A L'AIRE LLIURE AL NEOLÍTIC ANTIC I MITJÀ A CATALUNYA: NOUS ELEMENTS PER A UNA SÍNTESI

Actes de la jornada de Canovelles
25 març 2023

Barcelona territori
Converses patrimonials

Generalitat de Catalunya

MATAS, Roser et al.,
"Viatge interplanetari: aprendre matemàtiques amb l'univers com a escenari", *Noubiaix*, vol. 51, desembre 2024, p. 41-51.

MURLÀ, Josep,
"La institució del centre delegat de la Confraria de la Mare de Déu de Montserrat a Olot", *Montserrat. Butlletí del Santuari*, núm. 132, maig-agost 2025, p. 55-56.

NOGUÉ, Joan,
"La modernidad geográfica en España y Cataluña (1869-1939)", dins L. MARTÍN-ESTUDILLO i A. SÁEZ (ed.), *Modernidades ibéricas: The Routledge Companion to Iberian Modernities (1870-1930)*, Oxon: Routledge, 2025, p. 140-154.

PUJOLAR, Joan et al.,
"Trajectòries reeixides. Acte de reconeixement a Joan A. Argenter", *Treballs de Sociolingüística Catalana*, núm. 35, 2025, p. 213-235.

REIXACH, Albert et al.,
"Investing in a New Financial Instrument: The First Buyers of Urban Debt in Catalonia (Mid. 14th Century)", *Jahrbuch Für Wirtschaftsgeschichte*, núm. 66/1, 2025, p. 157-203.

REIXACH, Albert et al.,
“Assessing epidemic outbreaks in late medieval Catalonia (1348–1530): from communities to family units”, *History of the Family*, vol. 30/3, 2025, p. 371-412.

SAÑA, Maria et al.,
“Dinàmiques de poblament durant el neolític a la Garrotxa”, dins A. BACH et al. (coord.), *Hàbitat a l'aire lliure al neolític antic i mitjà a Catalunya: nous elements per a una síntesi*, Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2025, p. 193-208.

de 2018, Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 2025, p. 307-311. Disponible a: <<http://hdl.handle.net/20.500.12368/34788>>

FEU, Jordi et al.,
“Pedagogías alternativas y educación en los márgenes. Aspectos conceptuales”, *Autoctonia. Revista de Ciencias Sociales e Historia*, núm. 9, 2025, p. 1806-1929. Disponible a: <<http://www.autoctonia.cl/index.php/autoc/article/view/673>>

FEU, Jordi et al.,
“Renovación pedagógica y transiciones escolares: de la escuela al instituto”, *Educación*, núm. 61/2, 2025, p. 381-396. Disponible a: <<https://doi.org/10.5565/rev/educar.2375>>

PRIETO-FLORES, Òscar,
“Necropolitics at the Southern European Border: Deaths and Missing Migrants on the Western Mediterranean and Atlantic Coasts”, *The Journal of Race, Ethnicity, and Politics*, 2025, p. 1-17: Disponible a: <<https://doi.org/10.1017/rep.2025.19>>

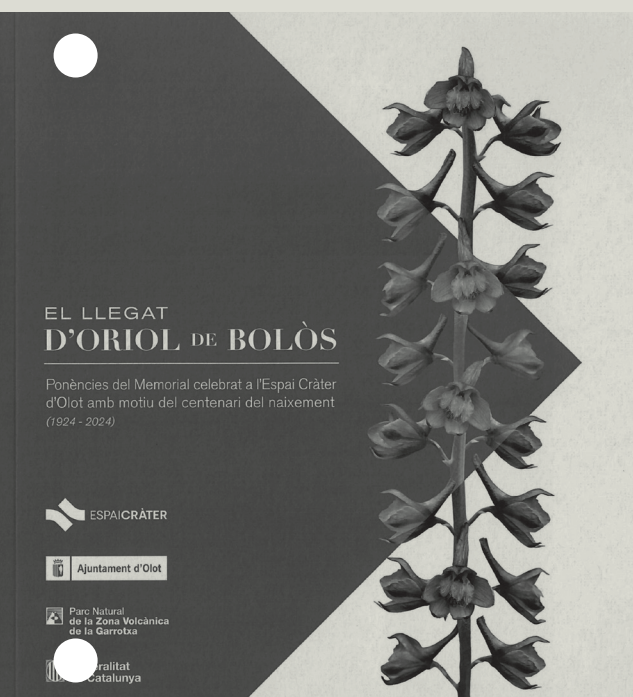
SAÑA, Maria; BROSA, Arnau et al.,
“Fishing and the Church: Ichthyoarchaeological analyses of the visigothic settlement of Aiguafreda de Dalt site (Catalonia, Spain, 7th c.)”, *Journal of Archaeological Science: Reports*, vol. 65, setembre 2025, 105215. Disponible a: <<https://doi.org/10.1016/j.jasrep.2025.105215>>

VILA-SUBIRÓS, Josep et al.,
“Geospatial modeling of wildfire susceptibility on a national scale in Montenegro: A comparative evaluation of F-AHP and FR methodologies”, *Open Geosciences*, núm. 16/1, 2024, 20220694. Disponible a: <<https://doi.org/10.1515/geo-2022-0694>>

Recentment, s’han publicat dos documentats estudis genealògics d’antigues famílies garrotxines. Un és el llibre *El mas Terrús de la vall d’en Bas, entre els segles IX-XX*, a cura de l’arquitecte Joan Tarrús Galter (Girona, 1945) i l’arqueòleg Josep Tarrús Galter (Girona, 1949), que se centra en la nissaga sorgida d’aquest mas del terme parroquial de Sant Esteve d’en Bas. L’altre treball correspon a *Els Coderch de la Garrotxa (1516-1960)*, redactat per Jan Torra Terricabras (Olot, 2006), estudiant d’Història i Arqueologia a la Universitat de Barcelona (UB), i editat per Benjamí Coderch Figueras (Olot, 1945), sobre les diverses famílies que duen aquest cognom d’origen occità. Gràcies a la generositat dels autors i els editors, la biblioteca auxiliar de l’Arxiu Comarcal de la Garrotxa disposa d’un exemplar de cadascun per posar-los a l’abast dels investigadors.

El Grup d’Estudis Etnopoètics de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, una filial de l’Institut d’Estudis Catalans, acaba de publicar *Les forces de la natura en l’imaginari dels Països Catalans. Homenatge a Josep Antoni Grimalt i Gomila* (la Vall d’Uixó, 2025). El volum conté les comunicacions presentades a la XVIII Trobada d’aquesta associació que va tenir lloc a Olot, a Can Trincheria, els dies 15 i 16 de novembre de 2024, i que va comptar amb la col·laboració de l’Ajuntament d’Olot, el Patronat d’Estudis Històrics d’Olot i Comarca (PEHOC) i el Cercle de Cultura Tradicional i Popular Marboleny. Podeu consultar l’edició digital del llibre a gee.iec.cat/publicacions.

TORRENTS-JUNCÀ, Joan i CAO, David,
“Afusellar i commemorar a la Muntanya catalana. L’ombra allargada del Toix (1874)”, *Plecs d’Història Local*, núm. 199, novembre 2025, p. 6-9.

TEXTOS ELECTRÒNICS

BUSQUETS, Cesc et al.,
“El conjunt monumental del castell de Besora: nous resultats de la recerca pluridisciplinària a través de l’arqueologia, la paleoantropologia i la restauració arqueològica i arquitectònica”, dins *V Jornades d’Arqueologia de la Catalunya Central: Igualada 26 i 27 d’octubre*

Del dinou al vint-i-u Miquel de Garganta

Al consultar què diu la Viquipèdia dels alcaldes olotins, he quedat bocabadat i esfereït: assegura que Joaquim Guillén Cabañero, Miquel de Garganta Fàbrega i Joan Serrat Masó foren alcaldes marxistes. Algú que sàpiga com funciona aquesta enciclopèdia col·laborativa ens haurà d'ajudar a rectificar-ho perquè, com tothom sap, Guillén i Serrat eren de la Confederació Nacional del Treball (CNT) i Garganta era catalanista. Per tant, no eren marxistes.

Miquel de Garganta (1903-1988) no era un polític, era un eminent científic: llicenciat en farmàcia, doctorat en botànica, membre de la Institució Catalana d'Història Natural (ICHN) i col·laborador en l'establiment de la nomenclatura botànica del Diccionari General de la Llengua Catalana, de Pompeu Fabra. Durant la guerra es va refugiar a Olot, d'on era fill, i va fer de professor de física i química aplicades a la tecnologia a l'Escola Menor de Belles Arts d'Olot. El 8 de juny de 1937 es va incorporar al Consell Municipal d'Olot (nom que prenia aleshores l'Ajuntament), en representació d'Acció Catalana Republicana, un partit liberal i democràtic que hi tenia dos representants. Com he explicat en altres cartipassos, els càrrecs electes d'aquesta formació política no es referien mai a si mateixos com a membres del partit, on la gran majoria no hi militava, sinó com a representants del Casal Català d'Olot. Una entitat catalanista de llarga trajectòria, afiliada històricament a la Lliga Regionalista, que després de la dictadura de Primo de Rivera es va adherir a Acció Catalana. Per tant, era un home de dretes, catòlic i conservador. Això sí, inequívocament demòcrata i catalanista. Com la majoria dels seus coetanis, el juliol del 1936, es va trobar en la tessitura d'oposar-se o donar suport al Comitè Local de Milícies Antifeixistes i al Consell Municipal. El Casal Català, no sense dubtes ni divergències, va decidir participar-hi perquè era des d'on podien ser més útils per reconduir la situació revolucionària. I així ho van deixar meridianament clar els seus representants municipals, sempre

que van tenir ocasió. I els fets els avalen.

El conseller Miquel de Garganta va ser elegit alcalde el dia 7 de novembre de 1937. Era el candidat de consens que va fer possible la reincorporació al consistori dels quatre regidors del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), autòctols quan l'alcalde republicà Ramon Calm va decidir que els dos regidors del Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM) podien seguir fent de regidors a títol individual, ignorant d'aquesta manera l'ordre d'exclusió decretada contra ells pel govern de la Generalitat. Garganta va ocupar l'alcaldia molt poc temps, perquè el PSUC i la CNT es van posar d'acord per situar un obrer a l'alcaldia, tal com recomanava el Comitè d'enllaç UGT-CNT. Així, el 3 de gener de 1938, el Consell va escollir per a alcalde Joan Serrat Masó, de la CNT, i va deixar fora de l'equip de govern d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) per primera vegada des de la revolució. Un fet que va provocar la retirada dels republicans del consistori, enmig de greus acusacions.

Tres mesos després, Garganta va deixar el Consell per fer-se càrrec del jutjat municipal i, al cap de poques setmanes, del Jutjat de Primera Instància, vacant perquè el titular havia fugit cap a Burgos. Des d'aquest jutjat li va tocar perseguir el contraban, controlar el preu del menjar, imputar els desertors i dirigir la investigació de l'assassinat de l'antic secretari del comitè de Sant Aniol de Finestres, que era de la CNT.

Joan Barnadas
joan.barnadas@gmail.com

Aniversari Centenari de la Revista d'Olot

El gener de 1926 sortia el primer número de la *Revista d'Olot*, subtitulada "publicació mensual il·lustrada", la revista local més destacada de la darrera etapa de la dictadura primoriverista. Neixia d'un projecte de premsa olotinista, democràtica i antiautoritària impulsat per l'activista cultural Josep M. Mir Mas de Xexàs (Olot, 1900-1968), que va comptar amb la participació entusiasta de la intel·lectualitat del moment.

Hi van escriure la majoria de joves lletraferits que destacarien en l'etapa de la Segona República (Antoni Dot Arxé, Joan de Garganta, Xavier Piera, Ramon Pla i Coral...), a més d'alguns col·laboradors forans (Carles Fages de Climent, Carles Rahola, Octavi Saltor). Els trenta-sis números apareguts fins al tancament, el desembre de 1928, es van esforçar a divulgar una visió de la cultura com a eina regeneradora de la societat, per mitjà de la crítica literària i artística, les narracions, la poesia i altres.

Els nois de «La Revista d'Olot»
un número extraordinari publicaran
que se'n parlarà per tot
i a l'Aubert acreditaran.

La nòria del temps Plàstica

A cada etapa, diferents col·lectius singulars de la nostra societat han fet un paper de protagonista. Als anys quaranta i cinquanta del segle XX, els artistes de cinema eren el centre de totes les converses. L'anomenat setè art era el punt de trobada de la societat lluent: els grans gurus s'havien trobat a missa de dotze amb el missal i ara s'asseien en les cobejades butaques de les sales de cine (de vegades difícils d'aconseguir perquè moltes tenien abonats fixos). Més tard, ho van ser els jugadors de futbol; avui, el gremi que sobresurt és el dels cuiners, altrament dits restauradors. En els setanta, va esclatar el boom dels pintors.

Fou una mena de bogeria: a Olot hi havia més de cent pintors censats. Cal remarcar que en aquelles dates tancaren les portes la majoria dels tallers de sants, les autèntiques escoles de plàstica (d'allà sorgiren el noranta per cent dels pintors locals que aparegueren com per art de màgia). I d'una galeria es passaria a tretze o catorze. Tot comença amb l'obertura de la Galeria Les Voltes, que serà, després de la Sala Armengol, el segon espai de la ciutat dedicat a exposicions comercials. Les inauguracions eren autèntics esdeveniments socials, als quals assistien la crema i la nata de la nostra societat. Molts cops els quadres ja hi apareixien amb un pic vermell o el seu equivalent, un paperet on es llegia *venut*. Es posaren de moda els vernissatges, majoritàriament servits per en Manel del Saló Rosa. Molta gent hi sopava i alguns barruts fins i tot s'omplien les butxaques de *petits fours*. Quan la cosa va decaure, fou el primer detall que es va suprimir.

Alguns varen fer d'aquells quadres una forma de col·leccionisme. Més d'una vegada havia sentit algú que deixava caure, com aquell qui fa el comentari més normal, "...i d'aquest pintor no en tinc cap" o "aquest em falta". Molta gent de classe treballadora –la nostra sempre ha sigut una societat de classes– apareixia pels carrers amb un quadre sota el braç. Fins i tot els galeristes venien a terminis. Les sales d'exposicions s'omplien de paraules i de fum –encara es podia fumar sense escandalitzar– mentre els senyors triaven, amb l'assessorament de les senyores, el quadre que s'endurien a casa. I les clàssiques reproduccions penjades a les parets foren substituïdes per obres originals. Encara ara, amb la perspectiva que permeten els anys passats, és difícil d'entendre aquella bogeria per la pintura, i més quan veníem d'una època en què tenir un fill que anava per pintor era considerat, a la majoria de llars, com una desgràcia! *Vagos*, bohemis, sense futur... S'havien sentit dir de tot i, de sobte, es convertien en herois.

Tot aquell prodigiós castell de focs de colors caurà a plom durant els anys noranta. És un retorn evident a la situació que tenia la pintura abans del boom: les galeries quedarien reduïdes a dues; els pintors amb dedicació total, a molt pocs, i les vendes, a quasi res. Les noves generacions no volen teles enfilades per les parets de casa. L'artista pinta per imperatiu vocacional, sigui quin sigui el destí de la seva obra.

Hem de parlar Júgut!

Això de fer festes a finals d'any és més vell que l'anar a peu. La qüestió és que a totes les civilitzacions ens agrada celebrar el pas del temps i al desembre pla n'hi ha, d'excuses! Avui en repassarem unes quantes.

Els romans, per exemple, a mitjan desembre feien unes grans xefles, les Saturnalia, en honor a Saturn, el déu de l'agricultura. Un cop havien enllestit les feines del camp, amb el blat al sac i ben lligat, era l'hora de la disbauxa. Com després de tancar l'any amb hisenda, d'una avaluació de segon de batxillerat o de l'última auditoria de l'exercici. Ah, però la qüestió és que la festassa no s'acabava pas aquí, no us penseu pas. Els romans rai, ja s'ho muntaven bé, els punyeteros! Allavontes tocava celebrar el solstici d'hivern, és a dir, el moment just en què el sol està més parat que un tren de Rodalies i quan es comença a allargar el dia. Ja ho diuen: l'esperança és l'últim tren que es perd...

Oh, i encara no estem pas! Com en el joc de l'oca, de déu en déu i celebro perquè em toca! Al gener, aquests romans –que eren més llestos que la fam– celebraven els inicis d'any i honoraven el déu Janus tot fent visites i regals a amics i familiars: que si panses i figues, que si nous i olives, mel i mató...

Això de menjar a rebentar i de fer presents a tort i a dret encara dura... Massa farts! Però aquest any els garrotxins estem d'estreno: tenim un nou entreteniment, el Júgut, el joc de taula del parlar de la Garrotxa. Ha estat "impulsat", en diuen, per Edicions El Bassegoda i hi ha col·laborat l'Ajuntament d'Olot, que vol dir que ha afluixat la mosca per la causa. Bàsicament perquè es repartirà per col·lègits i d'altres puestos de la ciutat perquè tota la mainada hi pugui jugar.

L'objectiu del Júgut és passar-se-la bé amb la llengua, que de tant en tant ja va bé. I, de retruc, aprendre un xic. Per equips, cal aconseguir cinc pet d'anells de fusta d'un volcà. Per tenir-los, cal superar cinc reptes. Però com que en aquesta vida no regalen pas ben res, aquí és on ens haurem d'arremangar. Per torns, cal superar diverses proves tot fent dibuixos, mímica o responent qüestions de llengua. Per fer l'aixera, quan un grup l'encerta, s'amaneix amb música del cançoner garrotxí.

Au, con estigueu ben enfitats de totes les menses, ja sabeu què fotre. Ara bé, que els aures ens deixin guaitar el bosc! Per molt trempats que siguem, si no-més juguem a la taula de casa, poca feina farem... La partida de debò és la que juguem cada dia al carrer, vulguem o no! Jo júgut! I tu, ja jugues?

Anna Riera i Pijoan

Apunts i repunts naturals

Un tema molt merdós

El paisatge forestal de la Garrotxa s'ha anat homogeneïtzant, progressivament. A les zones de muntanya han desaparegut molts espais oberts, clarianes de prats verds rodejades de bosc que s'havien mantingut gràcies a la ramaderia extensiva, sobretot de boví. L'abandó de l'activitat i la marxa del bestiar han obert les portes als processos d'aforestació que els han acabat esborrant del mapa. Tant de bo és recuperessin els extensos prats de muntanya, pels beneficis ecològics, paisatgístics socials i econòmics que aporten i també per contribuir a controlar els incendis forestals. Però a mesura que el temps passa, aquesta possibilitat sembla cada vegada més llunyana.

La diversitat d'ambients i els ecosistemes que es creen amb la presència d'espais oberts afavoreixen la biodiversitat. Tanmateix, des de fa anys s'estan fent estudis en diferents espais naturals protegits de la península, com els parcs nacionals de Monfragüe i Doñana, liderats per José R. Verdú, catedràtic de Zoologia de la Universitat d'Alacant, que han posat de manifest un aspecte que és desconegut per a molta gent i que la ramaderia extensiva hauria de tenir en compte: l'impacte que la ivermectina provoca sobre la biodiversitat. Des que fou descoberta l'any 1981, els ramaders subministren aquest antiparasitari ecotòxic al bestiar per prevenir infeccions provocades per nematodes, àcars i altres paràsits. El problema rau en el fet que la ivermectina es manté present en les tifes del bestiar i mata tots els animals que hi desenvolupen el seu cicle de vida, l'anomenada fauna copròfaga, composta essencialment per escarabats (coleòpters) però també mosques (dípters) i altres invertebrats. Els estudis han comprovat que afecta tant a nivell d'individu com a les poblacions d'insectes i el procés ecològic que aquests desenvolupen.

I per què són útils els copròfags? Doncs perquè degraden els excrements del bestiar, reincorporen els nutrients al sòl fertilitzant-lo i, com a conseqüència, milloren la qualitat agrològica i nutricional dels prats, quelcom que interessa molt al ramader. L'absència de copròfags també afecta la biologia del sòl, degut a la nitrificació per l'acumu-

lació d'excrements sense degradar, i això ho aprofiten les plantes nitròfiles per penetrar a les pastures. Per altra banda, que hi hagi menys copròfags incideix negativament en les poblacions dels animals que se n'alimenten. Si algú té curiositat, hi ha dues maneres senzilles de detectar la presència d'ivermectina en els excrements de bestiar, sobretot és fàcil comprovar-ho en les característiques ensaïmades de boví. Una és comprovar si hi ha molta activitat d'insectes entrant i sortint de les galeries que construeixen a l'interior i l'altra és si les tifes tarden molt

ers anys perquè creix el compromís dels mateixos ramaders per aconseguir una millor integració del ramat en els sistemes agraris. A la Garrotxa

“a la Garrotxa, per sort, encara queden ramats de vaques que pasturen, tossudes”

per sort, encara queden ramats de vaques que pasturen, tossudes, mentre mantenen uns ecosistemes d'alt

temps en degradar-se. Si en un prat veiem moltes tifes de vaca que perduren en el temps més enllà del que seria habitual és que els copròfags no han pogut fer la seva feina. Un altre problema, aquest relacionat amb la sanitat animal, és que l'ús continu d'ivermectina acaba afavorint l'aparició de resistències per part dels paràsits. Les solucions que els mateixos investigadors plantegen són, per un costat, la seva substitució per altres medicaments menys tòxics, com la moxidectina i, per altre, que el seu subministrament als animals es faci a partir d'un diagnòstic veterinari i no de forma preventiva. L'ús d'aquest medicament, tan eficaç com econòmic, s'hauria de controlar seguint un principi de precaució. La ramaderia ecològica està augmentat en els dar-

interès ecològic que no podem perdre. Sovint, per entendre el funcionament i els processos que es donen en el medi natural ens hem de fixar en les petites coses. Però hi ha vegades, com en el cas que us acabo d'exposar, que fins i tot hem d'acostar el nas a la merda.

Emili Bassols i Isamat

Impressions d'un paisatge, 36

Un museu a imitar

És un dilluns a la tarda d'un dia grisenc de finals de la tardor. I tanmateix, al Musée du Luxembourg, un petit museu situat en un racó del parc parisenc homònim, hi ha força concurrència per visitar una exposició retrospectiva de les "pintures sobre paper" de Pierre Soulages. L'exposició, d'una mida abastable, vol subratllar la importància que les obres, gairebé monocromes, so-

depèn del Senat francès, propietari de l'edifici, organitza exposicions de gran interès sobre artistes moderns i contemporanis, amb una atenció creixent cap a les dones artistes –la fotògrafa Vivian Maier, l'escriptora Gertrude Stein o la pintora brasilera Tarsila do Amaral, entre les recents, mentre que la propera que s'anuncia serà dedicada a la surrealista anglesa Leonora Carrington. Probablement, Pierre Soulages, un exponent de l'art abstracte, anomenat "el pintor del negre" pel seu interès per aquest color, no és el més internacionalment reconegut dels artistes francesos, tot i que es va donar a conèixer ja als anys 1950 a Alemanya i als Estats Units (té alguna obra d'aquella època al MoMA i al Guggenheim de Nova York). La seva biografia, de fet, es pot resumir en poques línies: "Va néixer el 1919 a Rodés (en francès Rodez). Va refusar assistir a l'Escola de Belles Arts, va exposar les seves obres i va començar a vendre internacionalment a principis dels anys cinquanta. Va descobrir l'*outrénor* (l'ultranegre) el 1979. El 2014, el Museu Soulages va obrir les portes a Rodés, a la regió occitana d'Avairon. Va morir el 26 d'octubre de 2022, als 102 anys."

"l'èxit del museu de Rodés, amb el seu magnífic contenidor, assenyala un camí"

Però França, malgrat la crisi existencial que sembla viure, amb un malestar difós, és un país que defensa els seus artistes, els seus escriptors, els seus cineastes, la seva gent de teatre, els seus músics. Que té cura de conservar i promoure el seu patrimoni, i que no necessita la validació del món anglosaxó per construir, sòlidament, el seu propi cànon cultural. L'exposició de l'obra sobre paper de Soulages n'és un exemple, com ho va ser, ara fa uns anys, la iniciativa encara més significativa d'obrir un museu dedicat a la seva obra a la ciutat nadiua del pintor. Situada al sud del Massís Central, a una distància raonable de Tolosa de Llenguadoc i de Montpe-

ller, Rodés és un municipi de poc més de 25.000 habitants, tot i que l'aglomeració urbana s'eleva fins als 56.000 habitants. En un principi, la idea de construir el museu va trobar oposició: la ciutat ja tenia dos museus (un d'història i arqueologia, l'altre de belles arts), i es temia que un tercer, dedicat a l'obra d'un sol pintor, no fos sostenible financera-

ment. Amb tot, el projecte del museu dedicat a l'obra de Soulages –que va fer-hi donacions d'obra importants, i que va poder veure el museu inaugurat– va tirar endavant i el 2008 l'equip olotí RCR Arquitectes rebia l'encàrrec de construir-lo després de guanyar el concurs internacional que s'havia convocat, i al qual s'havien presentat un centenar de projectes arquitectònics procedents d'arreu del món. L'edifici, situat en un parc, a poca distància del centre històric de la ciutat, i format per un llarg sòcol del qual emergeixen cinc volums d'acer vermellós, ha passat a ser un dels projectes més rellevants de l'estudi olotí. Les bones xifres de visitants (gairebé un milió i mig) que ha rebut d'ençà de la seva inauguració, l'any 2014, han allunyat els temors sobre la viabilitat econòmica del museu: com saben els gestors culturals, el cost d'aixecar un edifici no és mai tan oneros com ho serà el funcionament de la institució al llarg dels anys.

L'èxit del museu de Rodés, amb el seu magnífic contenidor, assenyala un camí, en un país orgullós de la seva tradició cultural, conscient del valor (també) econòmic del fet cultural, i que no té por de proclamar la importància dels seus artistes. Un exemple a imitar, a aquest costat dels Pirineus.

Josep M. Muñoz

bre paper –fetes amb tinta i guaix, però també, sobretot en els primers anys, amb *brou de noix*, un colorant extret de la closca de la nou, que en català n'hem de dir noguerina–, van tenir en la trajectòria d'aquest pintor francès. De fet, s'afirma que en formen una part essencial, i que estan situades al cor del seu llenguatge plàstic. A la sortida, la botiga del museu ens sorprèn amb un desplegament de marxandatge propi d'una gran exposició, coherent amb la consideració que els organitzadors de la mostra volen donar-hi.

El museu del Luxembourg, que

La dona de Lot Cotxes amb nom propi

Quan era petita no m'hagués pogut imaginar que els carrers d'Olot s'omplirien amb la corrua de cotxes actual. Viví a l'avinguda de Sant Joan de les Abadesses, un carrer de l'Eixample Popular, sense asfaltar i prou buit encara com perquè la vida hi passés a un altre ritme. Tots els veïns ens coneixíem pel nom: l'Angelina perruquera, la Francisca del Bar Núria, la Consuelo de la botiga del costat de casa, la Pilar de cal Flequer... Quan venia el bon temps, els grans treien les cadires al carrer i feien petar la xerrada fins ja ben entrada la fosca, quan es trobava a faltar el *sué*. Els petits, si teníem la sort que hagués fet un bon ruixat, jugàvem al carrer fent pastetes amb el fang, construint pantans i desviant rius. El carrer no era un lloc de pas, era un allargament de la casa, un espai per conuiu. En aquest escenari, els cotxes que hi apareixien destacaven amb una presència gairebé humana, on cada vehicle era conegut no només pel model sinó també pel nom de qui el conduïa. Es podien comptar amb els dits de la mà.

El primer que em ve al cap és el cotxe d'en Casulà, el veí lletraferit que vivia davant per davant de casa. No era un cotxe qualsevol: era un Biscúter, el Biscúter d'en Casulà. Semblava un invent, entre seriós i de broma, que tenia un aire d'artefacte domèstic amb un soroll ben característic. No van tardar massa en aparèixer els dos SEAT 600: el 600 d'en Prat i el 600 d'en Carbonell. Crec recordar que eren tots dos del mateix color, un rosa intens i llampanat –recordava el rosa dels xiclets de maduixa– que contrastava amb el negre del de l'Antonio, una verdadera peça de museu de les que ara es veuen al Rally de Sitges,

“cada vehicle era conegut no només pel model sinó també pel nom de qui el conduïa”

amb una carrosseria que semblava més una obra d'art que un mitjà de transport. Tampoc se m'ha esborrat el cotxe dels Paino. En Paino havia marxat a treballar a Alemanya i, quan tornava de vacances a l'estiu, apareixia amb un cotxe que nosaltres anomenàvem, simplement, “un cotxe de cua”. Tenia una elegància estranya, gens comparable als altres vehicles del barri.

Aquest petit inventari dels cotxes que feien vida al nostre carrer, com uns veïns més, es completava amb un altre que tots coneixíem bé: l'autocar d'en Solà, de Riudaura. Sortia de l'Apartament i travessava el barri, amb una cadència familiar, per transportar els riudaurencs. Al sostre de l'autocar, a la part davantera, hi duia instal·lat un banc. Quan l'autocar es parava davant de casa, es produïa un d'aquells moments singulars que encara em fan somriure: el banc quedava a la mateixa alçada que el balcó, i entre el balcó i el banc es configurava una mena d'espai continu que jo imaginava com una saleta per rebre visites. Mai havia establert cap conversa amb els passatgers, però aquell contacte tan directe m'ha quedat a la memòria com una escena que encaixaria en una pel·lícula del neorealisme italià.

Més enllà dels habituals, altres vehicles només apareixien en ocasions comptades i, potser perquè marcaven un dia diferent, els recordo amb una intensitat particular. I aquí és on entra en escena el taxi de l'Alsina. El dia de la meua primera comunió, aquell taxi va ser gairebé tan protagonista com jo. Recordo perfectament com em sentia: embolcallada dins d'un vestit blanc llarg, que m'obligava a caminar cerimoniosament; els cabells pentinats de perruqueria; el missalet amb portada de nacre; els rosaris també de nacre i un feix d'estampes que em feien sentir, per unes hores, d'una importància infinita. En dejú des de mitja nit, tal com manaven els cànons, t'agafava aquella mena de mareig suau que, lluny d'espantar, encara feia l'esdeveniment més eteri. Com era costum, els pares van llogar un taxi per anar de casa a l'església, no pas perquè fos lluny –cinc minuts de cotxe i deu

caminant– sinó per completar tota aquella escenografia de solemnitat, com si el trajecte també hagués de ser especial. El taxi era la darrera pinzellada del ritual.

I, per acabar aquesta relació de vehicles que van marcar la meua infantesa, em queda un darrer record, el més festiu de tots: la *rúbia* de l'Ayano. Era un autocar amb la carrosseria combinada amb fusta que li donava un aire mig antic. Quan hi havia un bateig al barri, la família, els convidats i la comadrona ens fèiem la fotografia de rigor a les escales de

Sant Esteve, alineats com si fos una formació, i ens donaven una bossa de *peladilles*, blaves si era nen i roses si era nena. De vegades els padrins volien anar una mica més enllà i aleshores apareixia la *rúbia* de l'Ayano. Ens convidaven a fer un passeig pels voltants d'Olot, sovint cap a la Moixina, i aquell trajecte el consideràvem un autèntic privilegi. D'aquells que, passats els anys, ens tornen al cap i ens fan somriure.

Ara, el soroll constant i la intensitat del trànsit deixen poc espai perquè un passeig breu amb una *rúbia* pugui ser un obsequi.

Anna Juárez Viñolas